

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de
Coloniae Agrippinae, 1684

17. Sintne aliqui ordines exempti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

Itaque ejusmodi Privilegio non modò monasterium sed cœmiterium & alia
 2 quæcunque intra Monasterii septa exempta censentur, cap. necessaria ca. nulla 12.
 qu. 1. idque ad passus usque 30. vel 40. cap. sicut cap. diffinit 17. quest. 4. quod tamen
 verum est, cum monasterium est extra urbem constitutum, secus vero si in Civitate,
 tunc enim tot passuum privilegiatio non gaudebit. c. quisquis 17. quest. 4. glo. & DD.
 cap. per exemptionem de privileg. in 6. Rebuff. tract. de immuni. Ecclesiarum in constitu-
 tionibus regis & in l. urbis de verb. sig. summa angelica verb. Exemptio n. 1 & Fumus n. 5
 Archidiacon. cap. nulla 12. quest. 1. vide Navarr. in Manuali cap. 25. nu. 10. verb. Domus
 nem Episcopalis.

Q U A S T I O XVII.

Sintne aliqui ordines exempti?

S U M M A R I U M.

1. Cisterciensis Ordinis Privilegium.	an participans nihilominus fructur.
2. Cisterciensis ordo iure scripto non exemp- tus.	19. Quorum participantes possunt privilegio uti contra eos quorum contemplatione participant.
3. Papa Diocesanus totius Orbis.	20. Familiares non retorquent privilegium contra suos principales.
4. Ordines plurimi exempti privilegio pro- prio.	21. Privilegiatus non utitur privilegio con- tra concedentem.
5. Prædicatorum exemptio.	22. Ordines qui habent Generalem, an iure communi sint exempti.
6. Minorum.	23. Jurisdictio specialis, cumlativè concessa conferatur.
7. Carmelitarum.	24. Pontifex non solet derogare ordinariis nisi expresse.
8. Benedictinorum.	25. Qualem jurisdictionem habeant Præla- ti in subiectos.
9. Regularium omnium.	27. Exempto ordine Monachorum, an cen- seatur exemptus ordo monialium.
10. Exemptio eorum plenam realis quam personalis.	28. Ordinarii in carcerantes regulares ex- emptos sunt excommunicati.
11. Refringitur in causis mercedum & mi- serabilium personarum.	29. Tenor Bullæ.
13. Item in degenibus extra claustra. 14. 15.	
16. Divisio ordinum.	
17. De participatione alienorum privile- giorum.	
18. Quid si ordo non utatur privilegio,	

30. *Varie exemptionum cause.*
 31. *Ordinibus facili conceditur exemptio.*
 32. *Exempti nedum ab ordinariis, sed nequidem ab Archiepiscopo & Patriar-*

- chis possunt puniri.*
 33. *Exempti immediate S. Sedis subiecti sunt.*
 34. *Censura ordinariorum in exemptos irrita sunt.*

Iure communi Cisterciensis ordo, id privilegii habet, ut nisi facta mentione ordinis rescriptum impetrari non possit, *text. cap. cum ordinem ubi DD. de Rescr. cap. ne Dei de simonia lo. Andr. cap. 1. de suppl. negl. pralati glo. cap. recepimus de privileg. Fel. & Abb. d. cap. cum ordinem.* quod ipsum hospitalarii & templarii aliisque nonnullis concessum esse reperitur, *cap. ex parte de decimis glo. d. cap. cum ordinem de Rescript.* Non tamen idcirco privilegio plenæ exemptionis potiuntur, *Felin. cap. ne DEI in pr. de simonia & nominatum cap. cum ordinem num. 7. vers. considera primo de Rescript.* Itaque sit definitio generalis hujus quæstionis, omnes ordines atque Ecclesias jure communi subiectas esse potestati suorum diœcesanorum, *cap. omnes Basilica 16. qu. 7. cap. 1. de offic. ordin. cap. cum Episcopus eod. in 6. cap. noverint. cap. regenda cap. sic quidam 10. q. 3. Choppen. in suo pereleganti libro Monasticon seu de jure cœnobiorum per tot.*

Sicut enim Papa dicitur diœcesanus totius orbis, ita Episcopus suæ diœcesis dicitur enim tota diœcesis esse Parochia & quasi territorium Episcopi, *cap. cum contingat de foro compet. Socinus tract. de oblat. quæst. 18. num. 63. Troylus de Canonizat. sanctorum, incip. sequitur secundum nu. 28. & seqq. Rebuff. l. pupillus §. territorium vers. Et tota civitas de verb. signif. cap. cum venerabilis de Relig. domib. Abb. cap. nimis grave n. 4. de excessib. pralat.*

Dico *jure communi.* Nam privilegii corpori juris non inferis, plurimi ordines exemptionum plenissima jura sunt adepti, ac ne per omnes excurram, ordo Prædicatorum plenissimam exemptionem consecutus est privilegio Sixti 4. *Incip. Regimini hoc tenore.*

Et ne prætexu constitutionis Innocent. 4. prædecessoris nostri, *volentes, &c. Locorum diœcesani & alii Ordinarii in personas & loca fratrum Prædicatorum contra Gregorii prædecessoris nostri ordinationem sibi quæcumque jurisdictionem & superioritatem vendicare præsumant, districtius inhibemus, ne quisquam absque Sedis Apostol. commissione & auctoritate in personas, domos & loca dicti ordinis Prædicatorum utpote proterus exempta aliquam excommunicationis, suspensionis & interdicti sententiam specialiter vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, vel loca hujusmodi aliquam præminentiam, superioritatem & jurisdictionem quomodolibet exercere præsumant, etiam ratione contractus vel delicti, vel rei de qua contra ipsos ageretur, ubicunque ineatur contractus, committatur delictum & respiciat consistat, Decernimus quoque ex nunc quaslibet ex-*

- communicationis, suspensionis & interdicti sententias, & quocunque processus, qualvis pœnas & sententias generales vel speciales continentes, quos vel quas promulgari vel haberi, & omnia quæ contra fratres, domos vel loca dicti ordinis quomodolibet fieri contigerit, etiam eorum exemptione, ut puta notoria, non aliter allegata nullius roboris vel momenti esse & pro insertis haberi debere. Hoc privilegio aliisque donatus, Prædicatorum ordo habere dicitur omnia privilegia, quæ habent omnes alie religiones in genere vel in specie. *Aurea Armilla verb. absolutio num. 26. Alphonsus à Casarubios tractat. de privileg. Fratrum Minorum verb. excommunicatio ubi addit. Hieronymi à Serbo & verb. exemptio num. 15.* Ex quibus, infero primo, Prædicatores communi privilegio clauso in corpore juris non esse exemptos, sed proprio. *Expresse Abbas cap. nimis grave num. 4. de excessib. prelat.*
- 5 Secundò, Quod Prædicatores citati coram ordinario comparere non teneantur ad allegandum exemptionem; est enim notoria, *Abb. cap. cum ordinem ubi DD. de Rescript. & ita censet Eiusmodi verb. exemptio n. 2. verb. privilegium n. 7. dixi supra num. 4. in verbis constit.*
- 6 Minores, eodem anno 1215. cum Prædicatoribus à sancta sede Apostolica approbati sunt. *Io. Caldens cap. nimis prava, ubi Abb. num. 1. de excessib. prelat. donatique postmodum à Clement. 4. exemptionibus tam ab ordinariis quam à delegatis, ac etiam à constitutione Innocent. 4. in cap. volentes de privileg. in 6. ac immediatè subjectæ sanctæ sedis ecclesie, oratoria, domus, loca, libri, utensilia, mobilia, immobilia. Alphonsus Casarubios in conspectu privileg. Fratrum Minorum verb. exemptio n. 3. 8. & 10.*
- 7 Carmelitarum pariter à jurisdictione ordinariorum & legatorum profus sunt exempti, adeo quod processus aut sententiæ contra eos latæ sint nullius roboris, *Alphonsus ubi supra n. 24. vide infra lib. 4. quæst. 46. n. 1.*
- 8 Eadem in Benedictinis obtinent. Nam Eugen. 4. ne eos causarum strepitus inquietet & ab otio deducat sancivit, ne quis eos j ramentum præstare aut testimonium ferre ex quacunque causâ compellat in vitos. *Alphonsus ubi supra verb. exemptio. vers. Ex privilegio Monachorum sancti Benedicti vide infra lib. 2. quæst. 34.*
- Intuper (utat verbis Navarri tit. de Regularibus tom. 1. comment. 2. incip. nunc quoad judicia n. 36. vers. addo secundo & vers. addo 3 fol. 48.
- 9 Omnes fere regulares sunt exempti à jurisdictione ordinariorum per privilegia concessa eis directè vel indirectè per participationem, communicationem aliorum privilegiorum, & consequenter habent jurisdictionem quasi Episcopalem, *glo. sing. Clem. 1. verb. Monasterii. de rebus Ecclesie non alienandis.*
- 10 Quod adeo verum est, ut ratò in religiosis habeat locum cap. volentes de privil. in 6. Nam jam concessum est aliquibus eorum directè vel indirectè per participatio-
- nem

nem, ut nequeant conveniri etiam de factis & sitis etiam extra loca exempta, cum derogatione dicti cap. volentes, editi in concil. Lugdunensi & innovati in Concilio Trident. sess. 7. cap. 7. de Refor. vers. In exemptionum causis, Adde quod ex additione Concilii Trident. d. ca. 7. colligitur 1. limitatio exemptionum, ne scilicet profint quoad causas civiles mercedum & miserabilium personarum. Secundo, generalis differentia inter regulares exemptos degentes extra monasteria & degentes intra. Nam hi super nullis causis possunt conveniri coram alia differentia ordinariis, ille autem sit super predictis duobus generibus causarum. Est & quod degentes intra, non possunt ab ordinariis ratione delicti puniri, nisi quando extra monasterium cum populi scandalo delinquant & non puniuntur a suis praelatis moniti ab ordinariis, ut id faciunt, degentes vero extra sic, ut in directo sensu & a contrario habetur in eodem Concilio Trident. sess. 25. cap. 14. de Regularib. incip. Regularis non subditus. Unde responsum est, non potuisse vicarium Episcopi cognoscere de quodam censu petito a conventu Ordinis Minorum S. Francisci de Paula, habentis exemptionem cum derogatione cap. volentes, tum quia non debebant extra conventum, tum quia non agebatur de ulla causa predictorum generum, neque delicto extra monasterium cum populi scandalo commisso, Ita Navarrus ubi supra.

Patres quoque Societatis, teste Alphonso, gaudent exemptionibus omnibus quibus alii omnes ordines. *Alphonsus a Casarubios & ibi Hieronymus a Sarbo Capucinus tract. priv. omnium ordinum verb. communicatio privilegiorum.* Exemptione quoque gaudent Praemonstratenses, *Wamefius consil. 65. n. 1. tom. 1.*

Simili exemptionum privilegio gaudent ordines mendicantes, *Fumus verb. excommunicatio n. 28. & seqq. Chopin. in suo Monastico.*

Sunt vero quatuor constitutione Pii 5.	{ Dominicanorum.
	{ Franciscanorum.
	{ Augustinianum.
	{ Carmelitarum.
Inter quos eadem Pii 5 constitutione comprehenduntur ordines.	{ Servorum B. Mariae.
	{ S. Francisci de Paula.
	{ S. Hieronymi Jesuatorum.
	{ Societatis Iesu.
	{ Canonici Regulares Ordinis congregationum S. Augustini,
	{ Canonici Regulares congregationis S. Salvatoris,
	{ Canonici S. Crucis Olumbriensis,
Participantes de privilegiis mendicantium,	{ Benedictini.
	{ Monachi montis Oliveti,
	{ Vallis umbrosae.
	{ Cistercienses.

Car-

Carthusienses.
 Camaldubenses.
 Eremitæ S. Hieronymi à Pisis.
 Congregatio S. Hieronymi Fesulani.
 S. Hieronymi Hispan.
 Cœlestini.
 Crucigeri.
 Redemptionis captivorum.
 Sanctissimæ Trinitatis.
 Theatini.
 Ministri infirmorum.
 Congregatio clericorum Regularium Minorum quæ ortum
 habuit anno 1589.
 Præmonstratenses. *Wammesius conf. 65. nu. 1. tom. 1.*
 Status tertii ordinis, de quo est constitutio Leonis X. & De-
 claratio S. Congregationis, quæ hic subjicitur & quam
 mihi nuper communicavit ex Urbe reversus spectabilis, &
 eruditus D. Protonotarius Ricurtus Pauli Stravius à se-
 cretis S. Congregationis Cardinalium negotiis Episcoporum
 & Regularium præpositorum.

DECRETUM SUPER STATU MULIERUM TERTII

*Ordinis in privatis domibus degentium, illarumque ad ha-
bitum admissione.*

Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposi-
 torum, ad tollendas omnes contentiones inter Episcopos, & Superiores Regulari-
 um super immunitate, & exemptione Tertiariarum, quæ in privatis domibus degunt
 vulgo Bizzoche, seu alio quovis nomine nuncupatarum, in primis & ante omnia in
 memoriam revocat ea, quæ Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini
 Interpretum in eandem sententiam respondit, videlicet.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, sæpius re-
 spondit, minimè posse Sacerdotes Regulares Mulierum Tertii Ordinis, quas de
 Pœnitentia, vel Bizzoche vocant, confessiones sacramentales audire, nisi fuerint ab
 Ordinario approbati ad confessiones personarum secularium audiendas; quemad-
 modum nec posse illis Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in
 die Paschatis Resurrectionis Sanctis. D. N. IESU CHRISTI; Verum quoad
 sepulturam, atque alia Privilegia, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatis,
 aliosque similes ita demum Ordinis, cujus Tertiarum Regulæ habitum assumpserunt,
 privi-

Privilegiis potiri, & ab Ordinarii jurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter vivant, seu cum Claustralibus habitent, & Mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cavetur Constitutione Concilii Lateranen. sub Leone X. quæ habetur sess. 21. in fin. Hoc autem voto mulierum, alia duo, scilicet, paupertatis, & obedientiæ nequaquam includi, quinimo hujusmodi mulieres, si vitam Virginalem aut cœlibem simpliciter, expresseque voverint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsum habitantes supradictis Privilegiis Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarii jurisdictione frui debere, utidem Leo postea declaravit Constitutione edita die prima Martii 1588. An autem prædictæ qualitates in hujusmodi Tertiariis concurrant, Ordinarii loci judicium sit.

Præterea si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepulturæ electione decedere, eas sic decedentes, ita demum in Ecclesiis Ordinis, cujus habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiat, si minus, in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit.

Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad id à Sede Apostolica suffulsi (Cappuccinis exceptis) Locæ Mulieres ad hujusmodi habitum recipere, atque ad ipsos vestiendi eas officium pertinere, non autem ad habitum admittendas, & recipiendas esse nisi probatæ vitæ, ac bonis moribus præditas, atque in ætate saltem quadraginta annorum constitutas, quæ de proprio habeant, undè sufficienter vivere possint, & non cum aliis viris, quam cum consanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi conjunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentia prius imperata, qui non aliter eam concedat, nisi prædictis prævio examine diligenti sibi constiterit.

Verùm, in hujusmodi habitu concedendo respectivo deferendo, omnino à velo supra caput, quod Superiectum vocant, à Pectorali, quod vulgò dicitur Sottogola, & à patientia abstinendum esse; quinimo eas, quæ supradicta tria, vel aliquod ipsorum de se deprehensa fuerint, illa dimittere, etiam per censuras Ecclesiasticas ab Ordinariis locorum compellendas esse decernit.

Supradictis verò Decretis Mulieres Tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendunt, quinimo eas dispositioni constitutionis Pii Papæ V. editæ Romæ Anno 1566. quarto Kalendas Julii, quæ incipit (*Circa Pastoralis*) præmissis subjacere expresse declarat. Non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus, Datum Romæ 20. Decembris anni M. DC. XVI.

Possent de singulis hisce ordinibus multa in medium adferri & curiosè inquiri, sed quia propriè non sunt hujus instituti, subisto, relegans curiosum lectorem ad Paulum Martium Alphonsum à Casarubios. Remandum Frangier. Navarr. & alios.

hos tract. de origine omnium ordinum de privileg. Fratrum Minorum de Religiosis selectis de Regularibus, &c. Et præter eos ad Joannem Trullum, Priorem Aragonie in Tract. de ordine Canonorum Regularium v. doctissimum tract. Choppini Monasticon.

17 Ex præcedentibus querendum primò. Quid importet concessa participatio alienorum privilegiorum, seu exemptionum (ut inquirunt) ad instar? respondeo quod fortiatu eundem & parem effectum cum aliis ad quæ adæquatur, Abb. c. in-ter dilectos n. 9. de fide instr. Fel. cap. nonnulli num. 7. de Rescrip. DD. l. i. ff. de leg. 1. Paris. conf. 12. n. 5. vol. 4. Rom. conf. 383. num. 2. 3. laic. Apostill. ad Abbatem cap. cum olim numer. 5. verb. ad instar. de consuetud. Navarr. de jubileo noi. 16. per tot. simile. censuit Vip. in Augusta, l. princeps ff. de legib. licet enim legibus soluta non sit, tamen Princeps eadem illi privilegia tribuit quæ & ipse habet, Rom. d. conf. 383. num. 2. qua de re f. usus Alvarus, in consultationibus Lusitanæ: consultatione 12. tom. 1. ubi de privilegiis ad instar.

18 Secundo, Quia si ordo non utatur privilegio seu exemptione an, is cui concessio seu participio facta est potestur? videtur in argumentum esse quod non, Quia sublato principali, cui privilegium principaliter concessum est, extinguitur etiam in aliis quibus accessorie competebar: sicuti in simili dicitur, mortuo Domino extingui exemptionem, quæ famulo ex persona Domini competebar. Bald. l. 2. circa fin. C. de Episc. & Cleri. Socin. conf. 84. accuratissime in novis Siculis conf. 20. col. 4. lib. 2. Decius l. in omnibus n. 10. ff. de Reg. Jur. Pro solutione distinguendum, an concessio seu participatio privilegiorum data sit æque principaliter, & independenter: Tum enim per cessationem aut revocationem concessio participanti facta non revocatur, Bald. l. omnia Privilegia C. de Episc. & Clericis Anton. de Corduba in addit. ad Alphons. de Casaribus in Compendio privileg. Fratrum Minorum verb. communicatio Roman. conf. 383. n. 2. & 3. v. Emanuelem Rodericum in Compendio verb. Communicatio privilegiorum p. 82. & Ludovicum Mirandum ordinis S. Francisci in Manuali Prelatorum Regularium 10. 2. 9. 46.

Ratio est, quia regula correlatæ vobis, uno destructo, corrumpit aliud, hoc casu vitiat. Nam cum correlativa habeant per modum efficiendi, uno destructo aliud non destruitur. Præter loco à correlativis Baptista à S. Blasio tract. de correlativis n. 35. Pro exemplo: si privilegia studii Lovaniensis sint ex speciali privilegio concessa studio Duacensi, destructis privilegiis Lovaniensibus, durabunt privilegia Duacensia, Quia privilegia Duacensia sunt correlativa ad privilegia Lovaniensia per modum efficiendi, & non essendi. Bald. d. l. omnia privilegia & Baptista à S. Blasio d. n. 35. Barb. Bald. Imol. si quis filio & sui ff. de injusto rupo. Navarrus de jubileo & Indulgentiis noi. 16. n. 8. vers. 3. inferitur.

Si vero per participationem concedantur privilegia dependenter accessorie & minus principaliter, tum erit locus opinioni negativæ, Barb. l. i. ff. de leg. 1. Decius. d. num. 10. Dominic. conf. 74. attentò puncto col. fin. per text. ap. si cui d. 1. & cap. dudum.

*audum in pr. de prebend. in l. c. 89 in cap. sicut nobis de verb. signif. in 6. & ita debet Conci-
liari Guilielmus de Cugno, qui acute ejusmodi quaestionem investigat, Audent. omnia
privilegia num. 2. C. de Episcop. & cleric.*

Tertio quaeritur, utrum participant in privilegiis seu exemptionibus alteri con-
cessis, possint illis uti contra eos quorum contemplatione participant? Hanc qua-
estionem format Corduba, & respondet cum distinctione, quod si habeant ea pri-
vilegia aequè principaliter seu independentè ab aliis, tum facta sunt illis propria,
possuntque uti privilegiis contra illos. Si vero accessorie & dependentè, ut sunt
familiares & Donati Fratrum, & alii ejusmodi; non poterunt uti privilegiis Fratrum,
contra ipsos Fratres quorum privilegia ipsis communicantur, licet enim effectus pri-
vilegii in alium derivetur ab illo cui conceditur, nihilominus tamen ipsum privilegi-
um dicitur esse illius cui conceditur, & ex cujus persona in alium derivatur, *ita Fran-
cus cap. sicut nu. 1. de verb. signif. in 6.*

Unde, quod in favorem Fratrum principaliter concessum, scilicet ut Familiares
utantur ipsorum privilegiis, non debeat contra ipsos Fratres seu eorum dispendium
retorqueri, *cap. quod ob gratiam de reg. juris in 6. Ita concludit Corduba, in addit. ad
Alphon. a Casarub. in d. tract. de privileg. Fratrum minor. verb. communicatio.*

Hinc infero, quod licet familiares exemptorum sint exempti, ut probabitur infra
tamen non possent uti ejusmodi privilegii retorquitione adversos eos, quorum
respectu exempti sunt, *per rationes Cordub. & Decii ubi supra, pendent enim privile-
gia familiarium accessorie ex persona principalium dominorum, Decius d. l. in omni-
bus num. 10. ff. de Reg. juris not. Card. Clem. frequens nu. 4. de excessib. prelator.*

Quod confirmo, quia privilegiatus non utitur privilegio suo contra conceden-
tem, eo invito, *l. amicissimos §. Lucius ubi Barib. ff. de excusat. tut. Rebuff. consil. 147.
ver. ne sont rien les privileges. Bald. l. si cui. C. de non num. pecun. Rebuff. de privul. Scholari-
um privileg. 178. l. si iudex circumvento ff. de minoribus ubi dicitur quod privilegio quod
a te habeo, non utor te invito. Petrus Levanderius tract. de doctorib. par. 1. quaest. 23.*

Quarto dubitatur, utrum ordines qui habent Generalem, sint exempti? Dubium
movet, quod ordinum Generales jus dicant, & sitent, cortigant totum ordinem, quod
autem Generalibus concessum est, dicecensis ademptum esse videtur, *arg. l. Domi-
nicus C. ubi causa fiscales l. si duo ff. de administrat. tut. Unde placuit quibuidam, si lu-
dex deputetur causis certae speciei, quod ex ex jurisdictione judicis ordinari de-
tracta & remota esse censentur, Raphael Cumanus Castrensis, §. DD. l. Quod in re-
rum §. si quis post ff. de legat. 1. Vulgatum est enim quod generi per speciem derogetur,
unde voluit Baldus quod specialis visitator deroget generali, in l. 1. ff. de offic. consul.
Ang. l. testamenta omnia C. de test. Bald. Autb. habu. acol. 5. C. ne filius pro patre. Idq. cum
concesso generalis est in favorem certarum personarum, estque in eorum favorem,*

- quod per concessionem specialem derogetur generali. Item eius generalibus ordinum attributa est eiusmodi specialis iurisdic. a postulatione imperantium, secus vero si motu proprio Pontificis. *Ang. ad l. testamenta Bald. d. Auth. habitu.* Nihilominus tamen negativam hujus questionis partem defendit una cum aliis Iason l. quod in rerum s. si quis post. num. 6. & seqq. ff. de legat. 1. Petrus de Anchar. cap. ubi qui de Refe. in 6. cap. per hoc de heretic. in 6.
- 23 Ratio est ex communi conclusione, quod iurisdic. specialis censetur concessa cumulative, non vero privative. *Barth. l. 1. ff. de offic. prefati urbis Rom. conf. 393. Aret. conf. 102. D.D. cap. Pastoralis de offic. ord. n. cap. quia contingit de Religiosis domibus.* Nec enim est regulariter verum, quod per specialem iurisdictionem nisi concessam etiam cum taxativa solus derogetur universali iurisdictioni, *Ang. l. 1. C. ubi & apud quos per illum tex. ubi glo. verb. salvo.*
- 24 Confirmatur hac opinio: nam ex privilegio quocumque Pontificis nunquam censetur ordinaria potestati derogatum, nisi exemptio formalibus vel æquipollentibus verbis concedatur, *tex. cap. pastoralis de privileg. ubi D.D.* De quibus à me superscriptum est, *quest. 9.* unde etiam si ordinum Generales jus habeant visitandi, corrigendi, iudicandi totum ordinem, non ideo tamen ordo à iurisdictione ordinarij exemptus esse censendus est, nisi ordini nominatim exemptio concessa sit.
- 25 Quæritur quintò, qualem iurisdictionem habeant Prælati, Abbates seu quivis superiores exempti in-subjectos? Respondeo quasi Episcopales *glo. singul. Clemen. 1. verb. proprii ubi D.D. de Rebus Eccles. non alienand.* Ita quod ejusmodi superiores ea omnia exercere possunt in suos quæ Episcopi in subditos, *Navarrus conf. 23. ut. de privileg. Hieron. à Sorbo Capucinus in annot. ad Alphons. à Casarubias in compend. privileg. fratrum minorum verb. prælati per d. Clem. 1. ubi glo. & signanter iurisdictionem criminalem etiam irrequisito Episcopo. Navarr. conf. 9. n. 2. de privileg.* Excipio tamen ea quæ ordinis dicuntur Episcopalis, de quibus supra, *quest. sexta in fine & in cap. quod sicut de elect. & cap. transmissam eodem & cap. quamvis dist. 68. Abb. remissive in cap. si quis contra clericum num. 49. vers. Item omnia quæ sunt de foro competentis, qua de re etiam infra, lib. 4. quest. 20.*
- 27 Sextò quæri posset utrum exempto ordine Monachorum censetur etiam exemptus idem ordo monialium, Respondo supra, *quest. 4.* Quibus addo, quod sub nomine religiosi non comprehendantur moniales, *Sabarolla Clemen. 1. nu. 1. cum. add. de privileg. & excess. privilegiorum.* Nec appellatione Fratrum S. Francisci (inquit Baldus) veniunt sorores S. Clare Bald. in l. quicunq. col. 5. C. de servis fugit. Paulus de Lenaris Clemen. 1. de elect. Alex. conf. 126. vol. 1. Abb. in add. ad c. de monialibus n. 1. verb. clericus de sentent. excommunicat. Idque maxime in materia odiosa, qualis est exemptio. *Alberius Brunus in tract. statutorum verbo pater nu. 32. vers. in statuo glo. & Bald. l. quicunq. C. ad l. Iuliam majestatis. Rebuff. de privileg. scholar. privileg. 177. num. 5.*

Et ita puto nobis conciliandum Abbatem, in cap. ea qua nam. 5. de statu Monach. qui censet quod d' s'posita in Monachis, censeantur etiam d' s'posita in monialibus: videlicet si sit materia indifferens, non vero si versetur in privilegiis, in eis enim masculinum non concipit femininum, nec concessum filio extenditur ad filiam. Decius l. in omnibus causis n. 7. cum addit. ff. de Reg. juris.

Ex quibus infero primò, quod diœcesani seu ordinarii capientes seu incarcerantes regulares seu religiosos exemptos in casibus non expressis, sunt excommunicati. Paulus Fufius Episcopus Sarnensis tract. de visit. lib. 2. c. 20. n. 20. Paulus de Lestis c. si clericus de sent. excomm. in 6. DD. Clement. frequens de Excessib. prelat. Hieron. à Sorbo Capucinus in add. Alphonsi ubi supra Guido sing. 497. Qua de re extat Bulla Clementis octavi lata anno 1595. 7. Kalend. Martii, anno ejus Pontificatus quinto, quæ formam præscribit qualiter Prælati suos regulares punire debeant, ac Episcopus ea in parte se habere, Hujus tenoris.

Suscepti muneris ratio postulat, ut ea quæ in sacro Concilio Trid. providè constituta sunt ab iis ad quos spectat inviolatè observari curemus; maturo sano concilio ipsius Concilii decreto provisum est, ut quicumque regularis non subditus Episcopo intra Claustra degens, extra ea ita notorie deliquerit, ut populo scandalo sit Episcopo instantè à suo superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum severè puniatur, superior de punitione Episcopum certiorè faciat, sin minus ipse à suo item superiore officio privetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit, veram quia experientia compertum est interdum in hujusmodi decreti executione nimis remissè procedi, cum enim Episcopus instat aliquem regularem eo quo supra dictum est modo delinquentem à superiore puniri, sape fit ut superior regularem delinquentem ad alia suorum ordinum loca extra Episcopi diœcesim ex industria impunitum transmittat, atque etiam ipse aliquando ad alias provincias se conferat, nec ulterius super delinquentis excessibus inquirat, & de ejus punitione Episcopum certiorè non reddat, inde nec regularis delinquens tunc ab Episcopo puniri potest, cum extra ipsius diœcesim existat, nec superior qui delinquentem corrigere negligit officio privatur, Nos pro pastoralis nostræ sollicitudine præfati decreti executioni quantum cum domino possumus favere & præmissis malis, ut par est opportuno aliquo remedio occurrere volentes, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium prædicti Concilii interpretum sententia, motu proprio & ex certa scientia nostris ac de Apostolica sedis potestatis plenitudine hac nostra perpetuo valitura constitutione omnibus & singulis cujuscunque ordinis & instituti regularium etiam Mendicantium superioribus in virtute sanctæ obedientiæ & sub indignationis ac privationis dignitatum & officiorum per eos obtentorum eo ipso incurrendis pœnis, præcipimus & mandamus, ut juxta prædictum decretum quilibet ipsorum regularem, non subditum Episcopo, intra claustra degentem, & extra ea, ita notorie delinquentem, ut

H 3

popu

populo scandalo sit, Episcopo instante intra tempus ab Episcopo præfigendum severè puniat, ac de punitione Episcopum certiorum faciat, & alias decretum ipsum in omnibus & per omnia exequatur. Cæterum si superior in regularem delinquentem non animadverterit, quinimo si illum impunitum ad alia suorum ordinum loca extra Episcopi diocesim ut præfertur transmissit, volumus, & simili motu atque auctoritate decernimus, ut superior instante Episcopo intra terminum ab Episcopo præfigendum & sub eisdem indignationis nostræ ac privationis dignitatum & officiorum obtentorum, necnon & sub inhabilitatis ad illa & alia impostum obtinendum, ac ulterius privationis activæ & passivæ vocis ad quas à nemine præterquam à nobis & à Romano Pontifice pro tempore existenti restitui possit ipso facto similiter incurrendis pœnis ipsum regularem delinquentem loco ad quem transmissus fuit revocare & in quo deliquit constituere seu sibi reteneatur. Quod si hoc etiam facere prætermiserit, per præsentem similiter statuimus, ut ordinarius loci in quo regularis delinquens transmissus fuerit super præmissis ab ordinario loci in quo deliquit similiter requisitus, vel aliàs de illius delicto informatus ut præfertur tanquam sedis Apostolicæ delegatus prædictum Concilii decretum omninò exequi & in regularem delinquentem severè animadvertere possit & debeat. Decernentes sic & non aliter per quoscunque iudices & commissarios quavis auctoritate fungentes etiam Romanæ Ecclesiæ Cardinales & causarum Palatii Apostolici auditores sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate, ubique iudicari & diffiniri debere. Irritum quoque & inane quicquid solus super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus, &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, septimo Kal. Martii Pontif. nostri anno quinto.

30 Colligo 2. Quod causa exemptionis ordinum monasteriorum fuit oppressio ordinariorum, prout notatur in cap. nimis iniqua & cap. nimis prava de excessibus prælat. ubi recensentur viginti septem gravamina quæ prælati monasteriis inferebant. Item Clem. unica eodem tit. ubi recensentur triginta similia. unde Pontif. exemptiones concessit ut quietius, liberati iugo & servitute ordinarii, vivant, & contemplationi servitio que Dei vacent. Bald. cons. 327. super r. primo vol. 4. DD. c. recolectes de statu Monach. Nicolaus Boer. de statu Eremit. n. 6. Mandos. in sig. gratia tit. Exempt. col. 2. & 3. dixi sup. l. 1. c. 1. n. 15.

31 Colligo 3. quod præmissis ex causis si nova aliqua religio novusve aliquis ordo crearetur, facile ejusmodi exemptionem impetraret. Mandos. d. tit. vers. Antiqua igitur.

32 Colligo 4. quod hi nedum incarcerari ab ordinariis, ut dictum est supra, illatione prima, sed ne quidem etiam puniri ab Archiepiscopis aut Patriarchis possint, c. fateris, qu. 1. c. sicut nobis §. fin. à contrario sensu de supplend. neglig. prælat. Hostiens. in sum

in summa de privileg. col. antepenult. vers. in contrarium probo exempti enim. Mandosius d. tit. vers. prefati. Ratio est quia immediatè subjiciuntur sanctæ Sedi cap. auctoritate de privileg. in 6. glo. pragmat. de causis §. si vero vers. subiecto.

Colligo §. quod cum omnes pene ordines religionum sicut à jurisdictione ordinaria exempti ut diximus supra & probat Greg. Sarrus Thezaurus Theolog. Moral. lib. 4. cap. 2. n. 12. Suspensiones censuræve ordinariorum in eos latas irritas esse & inanes, Sarrus d. cap. 2. n. 11. ut dicemus latè parte 2. quæst. 45. & 50.

Q V A E S T I O XVIII.
Prothonotarii Apostolici, an sint exempti?
S U M M A R I U M.

1. Prothonotarii sunt primi notarii.	paritura.
2. Sunt in dignitate constituti.	7. Prothonotarius dimissus impunus.
3. Leo pont. eos exempti.	8. Concilium Trident. derogat exemptionibus.
4. Fabricenses gerere debent se pro more fabricensium.	9. Exemptiones odiosæ.
5. Item clerici juxta ordinem clericalem.	10. Concilium Trident. an ubi vis terrarum observetur.
6. Apparitores gerere debent signum ap-	

DE Prothonotariis multi multa scripserunt. Mandosius de signatura gratiæ tit. Prothonotarii ubi susè per tot. Gemesius in præmio super regulis Cancellaria. g. 1. Ant. de Prævi. traçt. de jurisd. Episc. c. 8. n. 16. Io. de Platea. l. fin. C. de decurionibus l. 10. Et lib. 2. C. de primiceriis lib. 12. ex quibus satis sit hæc pauca ad materiam desumere.

Prothonotarios esse primos & velut notariorum principes omnes censuerunt. Gemesius Mand. Platea ubi etiam Aleiatus locis in citatis. Et eos in dignitate esse testatur Antonius de Prævi. d. c. 8. n. 20. per Barib. l. 1. C. de mand. princip. in l. eadem §. hæc lege ff. ad l. Jul. repet. lib. 1. Et 2. C. de Primiceriis. lib. 12.

Quos etiam à jurisdictione ordinaria Leonem Pontificem eximisse fufe præter cæteros refert idem Anton. de Prævi. d. traçt. de Jurisd. Episcopi. c. 4. Et c. 8. n. 17. Mandosius ubi supra. Ita tamen si Rochetum habitum ve Prothonotariorum actu deferant. Anton. d. cap. 4. Et 8. Item Mandosius, quod à jure alienum esse non videtur.

Qui enim Fabricensium privilegio & jure gaudere vult, Fabricensium morem tit. q. observet necesse est, l. stigmata l. si quis consortium ubi glo. C. de Fabricensibus. lib. 11. Ioan. Faber in Repertorio super materia questionum sive torturæ col. pen. Et ult. in pr.

Prout quoque clericali privilegio non gaudet, qui clericali habitu non vestitur, c. unico de vita Et honestate cleric. c. perpendimus de sentent. excommunic. c. ex parte de privileg. Marfilus sing. 383. Faber loco jam citato, Concil. Trid. sess. 23. c. 6. de Reform.

Ac